

پایان نامه کارشناسی ارشد

(رشته حقوق خصوصی)

عنوان

بررسی فقهی و حقوقی ضمان پزشک در جراحی زیبایی

استاد راهنما:

حجه الاسلام و المسلمین دکتر سید حسن شبیری

استاد مشاور:

حجه الاسلام و المسلمین دکتر سید حسن عابدیان

دانش پژوه:

خیرالله صالحی خانقاه

کد تحصیلی: 118207

سال ۱۳۹۷

برای حمایت از حقوق پدیدآوران

اهداء و تقدیم:

تقدیم به روح ملکوتی و بلند نبی مکرم اسلام (صلی الله علیه و اله

و سلم) و اهل بیت طاهرینش (علیهم السلام) خصوصاً قطب

عالم امکان ولی نعمتان آقا امام زمان (عج الله تعالی فرجه

الشریف) زیرا که در مکتب آن بزرگوار حضور داریم. و

امیدوارم که بتوانم با استعانت از حضرتش افتخار شاکردی این

مکتب را داشته باشم.

و تقدیم به روان علما، شهدا و صلحا که در راه حفظ این مکتب

کوشیدند تا چراغش، همچنان روشن بماند و راهمای تشنگان راه حق

و حقیقت باشد.

پاس و اتمان

پاس بی پایان پروردگار بی همتایی را که شکرگزاری نعمتش، نعمت

آفرین است.

من لم یسکر المخلوق لم یسکر الخالق.

تقدیر و شکر فراوان از استاد عزیز و گران قدرم؛ جناب

حجت الاسلام والمسلمین دکتر سید حسن شبیری زنجانی که با

ارشاد ایشان، ما را در این نوشتاری نمودند. و همچنین از اساتید

محترم گروه حقوق که در طول تحصیل بی وقفه بنده را یاری نمودند،
کمال سپاس و قدردانی را دارم. و تشکر و قدردانی، از استاد محترم
داور که زحمت ارزیابی این نوشتار را بر عهده داشتند. و همچنین،
تشکر و سپاس فراوان دارم از ریاست محترم مجتمع آموزش عالی
علوم انسانی، مسؤل بخش پایان نامه و باقی مسؤلین محترم مجتمع
آموزش عالی علوم انسانی. امیدوارم که خداوند متعال به همه اساتید
و مسؤلین توفیق روزافزون عنایت فرماید.

چکیده

انسان فطرتاً خواستار زیبایی است، تلاش او در زندگی بر این است که خود را از لحاظ روحی و جسمی زیبا جلوه دهد و موانع آن را برطرف کند؛ امروزه بخشی از زیبایی‌های ظاهری با جراحی زیبایی حاصل می‌شود. پزشکانی که در این عرصه قدم برمی‌دارند همیشه موفق نیستند، ای بسا موجب ایجاد خساراتی بر روی جسم بیمار می‌گردند که در این صورت ضمان پزشک در جراحی زیبایی تحقق پیدا می‌کند. بررسی ضمان مذکور با توجه به تفاوت جراحی زیبایی با سایر جراحی‌های متداول، از منظر فقه و حقوق ضروری می‌باشد.

با توجه به مشروعیت مشروط جراحی زیبایی، ضمان پزشک نیز متفاوت خواهد بود، لذا بررسی مشروعیت جراحی زیبایی از منظر فقه و حقوق نیز مورد بررسی قرار گرفته است. اسباب سلب ضمان پزشک در این‌گونه موارد نیز مورد توجه می‌باشد.

سؤال اصلی، چگونگی ضمان پزشک در جراحی زیبایی (در جمیع صور مطرح) می‌باشد. روش تحقیق، تحلیلی و توصیفی و روش گردآوری کتابخانه‌ای می‌باشد. موضوع تحقیق با توجه به متون فقهی، دیدگاه فقها، آرای حقوق‌دانان ایرانی با نگاه تطبیقی ارزیابی شده است.

کلیدواژه‌ها: ضمان، جراحی زیبایی، پزشک، براءت پزشک، فقه و حقوق.

فهرست مطالب

۱	مقدمه.....
۱	بیان مسئله.....
۲	هدف تحقیق.....
۲	ضرورت و اهمیت موضوع.....
۲	پیشینه‌ی تحقیق.....
۳	سؤالهای اصلی و فرعی.....
۴	فرضیه تحقیق.....
۴	سابقه و ضرورت تحقیق.....
۶	روش تحقیق.....
۶	ساماندهی تحقیق.....
۱	بخش اول مفاهیم و تاریخچه.....
۲	فصل اول: کلیات.....
۲	مبحث اول: مفاهیم و تقسیم‌بندی‌ها.....
۲	گفتار اول: تعریف ضمان و انواع آن.....
۲	بند اول: مفهوم لغوی ضمان.....
۴	بند دوم: مفهوم اصطلاحی ضمان.....
۷	گفتار دوم: جراحی زیبایی و انواع آن.....
۷	بند اول: تعریف جراحی زیبایی.....
۹	بند دوم: انواع جراحی زیبایی.....

- گفتار سوم: ماهیت تعهد پزشک در جراحی زیبایی..... ۱۲
- بند اول. تفکیک تعهد به نتیجه و تعهد به وسیله و تبیین معنای آن دو..... ۱۲
- بند دوم: معیارهای تمیز تعهد به نتیجه و وسیله از یکدیگر..... ۱۵
- بند سوم: نوع تعهد پزشک (تعهد به نتیجه یا وسیله)..... ۱۷
- بند چهارم: نوع تعهد پزشک در جراحی زیبایی (تعهد به وسیله یا نتیجه)..... ۲۲
- مبحث دوم: تاریخچه ضمان پزشک و جراحی زیبایی..... ۲۴
- گفتار اول: تاریخچه ضمان پزشک قبل از اسلام..... ۲۴
- بند اول: تمدن‌های ابتدایی..... ۲۴
- بند دوم: بابل، یونان و روم باستان..... ۲۴
- بند سوم: ایران باستان..... ۲۵
- گفتار دوم: سیر تاریخی ضمان پزشک در فقه..... ۲۶
- بند اول: قرن چهارم و پنجم هـ ق..... ۲۶
- بند دوم: قرن ششم و هفتم هـ ق..... ۲۷
- بند سوم: قرن هشتم هـ ق..... ۲۸
- بند چهارم: قرن دهم هـ ق..... ۲۹
- بند پنجم: قرن یازدهم و دوازدهم هـ ق..... ۳۰
- بند ششم: قرن سیزدهم هـ ق..... ۳۱
- بند هفتم: قرن معاصر..... ۳۴
- گفتار سوم: تاریخچه جراحی زیبایی..... ۳۶
- فصل دوم: مبانی و ارکان فقهی - حقوقی ضمان پزشک در جراحی زیبایی..... ۳۹

- مبحث اول: مبانی ضمان پزشکی در فقه و حقوق ۳۹
- گفتار اول: مبانی ضمان به نحو عام در فقه و حقوق ۳۹
- بند اول: مبانی ضمان به نحو عام در فقه ۳۹
- الف: مبانی ضمان قهری (مسئولیت مدنی) در فقه ۳۹
- بند دوم: مبانی ضمان به نحو عام در حقوق ۵۴
- گفتار دوم: مبانی ضمان پزشکی در فقه و حقوق ۶۰
- بند اول: مبانی ضمان پزشکی در فقه ۶۰
- بند دوم: مبانی ضمان پزشکی در حقوق ۶۳
- مبحث دوم: بررسی مشروعیت جراحی زیبایی در فقه امامیه و حقوق موضوعه ایران ۶۴
- گفتار اول: بررسی دیدگاه مخالفین مشروعیت جراحی زیبایی ۶۴
- بند اول: تغییر خلق الله ۶۴
- بند دوم: حرمت اضرار به نفس ۷۲
- گفتار دوم: بررسی دیدگاه قائلین به مشروعیت جراحی زیبایی ۷۹
- بند اول: عدم وجود دلیل حرمت ۷۹
- بند دوم: اصل اباحه و اصل حرمت ۸۰
- بند سوم: قاعد تسلیط ۸۱
- بند چهارم: حدیث نبوی «لایحل دم امریء مسلم و لاماله الا بطیب نفسه» ۸۳
- گفتار سوم: بررسی جواز جراحی زیبایی از منظر حقوق موضوعه ایران ۸۵
- بند اول: شرایط لازم برای جواز جراحی به طور عام ۸۶
- بند دوم: دلایل قانونی جواز جراحی زیبایی ۹۰

- ۹۴.....مبحث سوّم: ارکان ضمان پزشک در جراحی زیبایی
- ۹۴.....گفتار اوّل: خطای پزشکی یا وجود فعل زیانبار.....
- ۹۴.....بند اوّل: مفهوم خطای پزشکی.....
- ۹۶.....بند دوّم: مصادیق خطای پزشکی.....
- ۱۰۰.....بند سوّم: معیار خطای پزشکی.....
- ۱۰۲.....بند چهارم: مرجع تشخیص خطای پزشکی.....
- ۱۰۲.....گفتار دوّم: تحقق خسارت یا ایجاد ضرر.....
- ۱۰۲.....بند اوّل: معنا و مفهوم خسارت و ضرر.....
- ۱۰۳.....بند دوّم: شرایط ضرر و خسارت قابل جبران.....
- ۱۰۶.....بند سوّم، انواع خسارات یا ضرر.....
- ۱۱۰.....گفتار سوّم: رابطه سببیت بین خطای پزشکی و خسارت وارده به بیمار.....
- ۱۱۱.....بند اوّل: مفهوم رابطه سببیت.....
- ۱۱۲.....بند دوّم: تمییز سبب واقعی در بین اسباب.....
- ۱۱۵.....فصل سوّم: احکام و آثار ضمان پزشک در جراحی زیبایی و شیوه‌های سلب آن.....
- ۱۱۵.....مبحث اوّل: احکام ضمان پزشک در جراحی زیبایی.....
- ۱۱۵.....گفتار اوّل: رابطه مشروعیت و عدم مشروعیت جراحی زیبایی با ضمان پزشک.....
- ۱۱۵.....بند اوّل: ماهیت قرارداد.....
- ۱۱۹.....بند دوّم: لزوم مشروعیت موضوع تعهد.....
- ۱۲۱.....بند سوّم: صور عدم مشروعیت جراحی زیبایی.....
- ۱۲۴.....بند چهارم: رابطه عدم مشروعیت با ضمان.....

- گفتار دوّم: رابطه مشروعیت جراحی زیبایی با ضرورت:..... ۱۲۵
- بند اوّل: مفاد قاعده ضرورت..... ۱۲۵
- بند دوّم: مستندات قاعده..... ۱۲۷
- بند سوّم: ضوابط ضرورت یا اضطرار..... ۱۳۰
- بند چهارم: ضرورت جراحی زیبایی..... ۱۳۱
- بند پنجم: رابطه مشروعیت جراحی زیبایی با ضرورت..... ۱۳۲
- مبحث دوّم: اسباب سقوط ضمان پزشک در جراحی زیبایی..... ۱۳۳
- گفتار اوّل: شرط براءت..... ۱۳۳
- بند اوّل: مفهوم براءت..... ۱۳۳
- بند دوّم: ادله شرط براءت..... ۱۳۴
- بند سوّم: محدوده تأثیر شرط براءت در سقوط ضمان پزشک..... ۱۳۸
- گفتار دوّم: ابراء..... ۱۴۱
- بند اوّل: معنای ابراء در لغت و اصطلاح..... ۱۴۱
- بند دوّم: ماهیت ابراء..... ۱۴۱
- بند سوّم: آثار ابراء..... ۱۴۳
- بند چهارم: شرایط تحقق ابراء..... ۱۴۴
- گفتار سوّم: تهاتر..... ۱۴۵
- بند اوّل: تعریف تهاتر..... ۱۴۵
- بند دوّم: ماهیت تهاتر و انواع آن..... ۱۴۶
- بند سوّم: شروط تهاتر..... ۱۴۷

۱۴۸.....مبحث سوّم: آثار ضمان پزشک در جراحی زیبایی

۱۴۸.....گفتار اوّل: آثار ضمان در فقه و حقوق

۱۴۹.....بند اوّل: جبران خسارت

۱۵۱.....بند دوّم: حق اقامه دعوی

۱۵۲.....گفتار دوّم: آثار ضمان پزشک در جراحی زیبایی

۱۵۲.....بند اوّل جبران خسارت

۱۵۳.....بند دوّم: حق اقامه دعوی

۱۵۴.....نتیجه گیری:

۱۵۹.....منابع

مقدمه

بیان مسئله

آفرینش، مخلوق پروردگار مدبر و حکیمی است که فعل او همیشه بی عیب و نقص است؛ آنچه می بینیم و حتی هر آنچه به آن دست نیافته ایم، تابلوی بی نظیر نقاشی است که زیبایی در همه اجزاء آن موج می زند و بی گمان انسان که گل سرسبد آفرینش است از این قاعده مستثنی نیست. در تأیید این مطلب همین بس که خداوند درباره آفرینش انسان می فرماید: «**فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنَ الْخَالِقِينَ**»^۱

خداوند انسان را فطرتاً خواستار زیبایی آفریده است و تلاش او در زندگی بر این است که خود از لحاظ روحی و جسمی زیبا جلوه داده و موانع زیبایی را رفع کند. او همواره برای رسیدن به زیبایی مطلوب خود دست به تغییراتی در رنگ، شکل لباس، مو و حتی جسم خود می زند. تغییراتی که توسط جراحان بر روی جسم انسان بواسطه جراحی برای رسیدن به زیبایی مورد نظر شخص صورت می گیرد، امروز تحت عنوان جراحی زیبایی شناخته شده است و بنا بر آمارهای موجود بیشترین نوع جراحی ها را تشکیل می دهد. در این نوع جراحی، شخص برای رسیدن به زیبایی مطلوب خود جسم خود را در معرض جراحی پزشک قرار می دهد، اما نتیجه جراحی در اینگونه موارد همیشه منتهی به مطلوب نشده و زیبایی متوقع شخص حاصل نمی شود و حتی گاهی منتهی به نقص عضو و یا دست کم خسارت معتدبه به شخص می شود. در اینگونه موارد با وجود شرایط، ضمان بر عهده پزشک مستقر می شود، چگونگی این ضمان باید از منظر فقه و حقوق مورد بررسی قرار گیرد تا ضمن اینکه حق به حقدار برسد، در حق کسی نیز اجحاف صورت نگیرد.

هدف تحقیق

بنابر آنچه گذشت، اهداف تحقیق را می‌توان چنین برشمرد:

۱. شناخت تحلیلی و تفصیلی ضمان پزشک در جراحی زیبایی با توجه به ارکان و انواع ضمان
۲. بررسی تفصیلی مشروعیت جراحی زیبایی از منظر فقه و حقوق و تعیین رابطه آن با ضمان پزشک
۳. شناخت اسباب سقوط ضمان پزشک در جراحی زیبایی
۴. بررسی تفصیلی آثار ضمان پزشک در جراحی زیبایی
۵. شناخت تفصیلی و تحلیلی نوع تعهد پزشک در جراحی زیبایی

ضرورت و اهمیت موضوع

نظر به اهمیت شرکت‌های سهامی و طرح مسائل حقوقی متعدد در این حوزه، مباحث مربوط به شرکت‌های سهامی کانون توجه حقوقدانان قرار گرفته است و با توجه به این که مباحث مربوطه به مدیران شرکت‌های سهامی ضمن مباحث دیگر مطرح می‌شود، ضرورت دارد مسائل مربوط به مدیران و از جمله مسائل مربوط به مدیران شرکت سهامی مستقلاً مورد بررسی قرار گیرد لذا در این اثر سعی شده از حیث نظری محدودیت‌های مدیران با محوریت محدودیت در معاملات مدیران مورد بررسی کامل قرار گیرد تا علاوه بر آگاهی نسبت به اختیارات و محدودیت مدیران، اثری مستقل در موضوع مدیران شرکت سهامی محسوب شود.

پیشینه‌ی تحقیق

کتاب‌ها و پایان‌نامه‌ها و مقالات زیادی در بیان مسئولیت‌ها و اختیارات مدیران نگاشته شده است اما معاملات مدیران به صورت ضمنی در برخی کتب و مقالات مورد بررسی قرار گرفته است. در زمینه محدودیت‌های مدیران در معاملات شرکت‌های سهامی تحقیق کافی و کاملی انجام نگرفته است و کتب و منابع مورد استفاده در این پایان‌نامه بطور گذرا به آن اشاره نموده اند امتیاز این تحقیق منحصرأً بررسی تطبیقی محدودیت‌های مدیران در انجام معاملاتشان در حقوق ایران و افغانستان است. از جمله آثاری که صورت جزئی به محدودیت‌های معاملات مدیران اشاره نموده می‌توان موارد ذیل را نام برد:

۱. مسئولیت‌های حقوقی مدیران شرکت‌های تجاری اثر حسد بین اقدامی که به بررسی مسئولیت‌های مدنی و کیفری مدیران شرکت‌های سهامی پرداخته است.
۲. تحلیل اختیارات مدیران شرکت‌های سهامی با توجه به مبانی رابطه مدیران با شرکت در نظام حقوقی ایران و انگلستان، اثر ربیعا اسکینی و سید الهام الدین شریفی آل هاشم که به بررسی و تحلیل نظریه‌های ارائه شده درباره اختیارات مدیران و تحولات نظریه‌های ارائه شده در این زمینه در حقوق ایران و انگلیس پرداخته است.
۳. ماهیت حقوقی رابطه مدیران شرکت‌های سهامی با شرکت اثر فخر الدین اصغری آقمشهدی — محمد عیسی تفرشی که چهار نظریه مطرح در رابطه با رابطه مدیران با شرکت بررسی شده است.
۴. معاملات ممنوع مدیران شرکت‌های تجاری و آثار آن، اثر مهدیه قائمی نسب‌که محدودیت‌های وضع شده در اختیارات و معاملات مدیران با شرکت، پرداخته است.
۵. بررسی وضعیت و آثار حقوقی معامله مدیر عامل با شرکت در مقایسه با لایحه جدید قانون تجارت اثر حسین رحمانی که در این مقاله صورت‌های گوناگون معامله مدیر با شرکت و نیز مقایسه آن با لایحه جدید قانون تجارت آمده است.

سؤال‌های اصلی و فرعی

با توجه به تفاوت جراحی زیبایی با سایر جراحی‌ها به خاطر غیرضروری بودن آن، سوال اصلی تحقیق چگونگی ضمان پزشک در جراحی زیبایی (در جمیع صور مفروضه) می‌باشد، توضیح اینکه موجبات ضمان پزشک در جراحی زیبایی (از منظر فقه و حقوق) چه عناصری می‌باشد، در چه مواردی پزشک ضامن بوده و در چه مواردی ضامن نمی‌باشد؟

برای دست یافتن به جواب سوال اصلی این تحقیق، سوال‌های فرعی مطرح می‌باشد که بدون یافتن جواب آنها، پاسخ به سوال اصلی ممکن نمی‌باشد. لذا سوالات فرعی زیر در این تحقیق مورد بررسی و پاسخ قرار گرفته است.

۱. آیا جراحی زیبایی در فقه و حقوق جایز می‌باشد؟ دلایل قائلین به جواز یا عدم جواز چیست؟

۲. رابطه مشروعیت و یا عدم مشروعیت جراحی زیبای با ضمان پزشک چگونه است؟
۳. ضابطه ضروری و غیر ضروری بودن جراحی زیبایی چیست؟
۴. رابطه ضروری و غیر ضروری بودن جراحی زیبایی با جواز و عدم جواز آن چگونه می‌باشد؟
۵. نوع تعهد پزشک در جراحی زیبایی آیا تعهد به نتیجه می‌باشد یا تعهد به وسیله؟
۶. اسباب سقوط ضمان پزشک در جراحی زیبایی چیست؟
۷. آثار ضمان پزشک در جراحی زیبایی چیست؟
۸. نوع ضمان پزشک در جراحی زیبایی چیست؟ (ضمان قهری یا ضمان قراردادی)
۹. ارکان ضمان پزشک در جراحی زیبایی چه می‌باشد؟

فرضیه تحقیق

با توجه به سوال‌های اصلی و فرعی تحقیق، فرضیه‌های تحقیق را می‌توان به صورت ذیل سامان داد.

۱. پزشک در صورتی که تعهد به نتیجه داده باشد و به نتیجه مطلوب نتواند دست پیدا کند ضامن است.
۲. پزشک در صورتی که تعهد به وسیله داده باشد و موجب ایجاد خسارت شود ضامن خواهد بود.
۳. پزشک با اخذ اذن و براءت، در صورت تعهد به وسیله ضامن خسارات غیر عمدی نخواهد بود.
۴. پزشک در صورتی که احتمال ضرر جراحی زیبایی زیاد باشد و یا احتمال آن کم ولی محتمل زیاد باشد، مجاز به جراحی نبوده و در صورت ایجاد خسارت ضامن می‌باشد. (ولو اینکه اذن و براءت داشته باشد)
۵. در صورتی که قرارداد منعقد بین پزشک و شخص مورد جراحی باطل باشد، پزشک ضامن خسارات وارده خواهد بود، حتی صرف اقدام پزشک موجب ضمان خواهد شد.

سابقه و ضرورت تحقیق

ضمان پزشک در همه نظام‌های حقوقی از دیرباز مد نظر بوده و در خصوص آن نظریه پردازی‌هایی صورت گرفته است؛ در نظام حقوقی اسلام نیز ضمان پزشک در طول تاریخ مورد بحث فقهای اسلام قرار گرفته و نظریه‌های مختلفی توسط ایشان ارائه شده است. لکن این مباحث معمولاً مربوط به طبابت‌ها و جراحی‌های ضروری بوده است، چه اینکه مراجعه به پزشک و علی‌الخصوص درخواست جراحی در اکثریت قریب به اتفاق در زمان‌های گذشته در موارد ضروری صورت می‌گرفته است و پزشکان نیز جز در موارد ضروری اقدام به جراحی و یا تجویز دارو نمی‌نمودند.

جراحی زیبایی که طبیعتاً غیرضروری می‌باشد از انواع جراحی‌های غیرضروری می‌باشد که در نیم قرن اخیر گسترش فوق‌العاده‌ای یافته است. به طوری که درصد بیشتری از جراحی‌ها را به خود اختصاص داده است. به دلایلی که در جای خود گفته شده است امروز انسان‌های زیادی جسم خود را در اختیار پزشکان قرار می‌دهند تا آنها با جراحی‌های مختلف، زیبایی مطلوب آنها را ایجاد کنند. ماهیت این نوع جراحی‌ها با جراحی‌های دیگر فرق می‌کند، چه اینکه هیچ ضرورتی در این خصوص ملاحظه نمی‌شود، از طرف دیگر معمولاً نوع تعهد پزشکان نیز با توجه به تبلیغاتی که برای این جراحی‌ها انجام می‌دهند با نوع تعهد در جراحی‌های دیگر فرق می‌کند. همیشه این نوع جراحی‌ها به نتیجه مورد نظر منتهی نمی‌شود، بلکه در مواقع زیادی باعث ایجاد خسارت و ضرر و زیان می‌شوند. بررسی ضمان پزشک در این جراحی‌ها و تبیین اصول و ضوابط حاکم بر آن ضرورتی غیرقابل انکار می‌باشد.

تا جایی که فحص شد هیچ مقاله، پایان‌نامه و یا کتابی به زبان فارسی در این زمینه نگاشته نشده است، الا اینکه در برخی از کتب حقوقی و فقهی به صورت بسیار گذرا از کنار این موضوع گذشته‌اند. حتی مشروعیت این نوع جراحی‌ها نیز در فقه امامیه مورد بررسی تفصیلی قرار نگرفته است و جز چند فتوی در این زمینه، چیزی یافت نشد.

در حقوق کشورهای عربی مقالات و کتاب‌هایی در این زمینه نوشته شده است. لکن غالباً از منظر فقه اهل سنت و حقوق کشورهای عربی مورد بررسی قرار گرفته است.

روش تحقیق

در این تحقیق تلاش شده با رویکرد تطبیقی، به گونه‌ای توصیفی - تحلیلی و به ویژه به روش کتابخانه‌ای مطالعه شده، سپس تحریر گردیده است.

ساماندهی تحقیق

این تحقیق در سه فصل به شرح ذیل است:

فصل اول: تحت عنوان کلیات می‌باشد که از دو مبحث تشکیل شده است، در این فصل ابتدا مفاهیم کلیدی مانند ضمان، جراحی زیبایی و تعهد پزشک تعریف شده است و سپس انواع آنها معرفی شده است. در ادامه تاریخچه ضمان پزشک و جراحی زیبایی مورد بررسی قرار گرفته است.

فصل دوم: تحت عنوان مبانی و ارکان فقهی - حقوقی ضمان پزشک در جراحی زیبایی

می‌باشد که از سه مبحث تشکیل شده است:

در مبحث اول، مبانی ضمان به نحو عام و مبانی ضمان پزشک به نحو خاص مورد بررسی قرار گرفته است، در مبحث دوم، به شناخت تفصیلی ادله مشروعیت و عدم مشروعیت جراحی زیبایی از منظر فقه و حقوق پرداخته‌ایم و در مبحث سوم، ارکان ضمان پزشک به طور تفصیلی بحث شده است.

فصل سوم: تحت عنوان احکام و آثار ضمان پزشک در جراحی زیبایی و شیوه‌های سلب

آن می‌باشد که در سه مبحث ارائه شده است. در مبحث اول، احکام ضمان پزشک مورد بررسی واقع شده است، در مبحث دوم، اسباب سقوط ضمان پزشک در جراحی زیبایی مورد بحث واقع شده است و بالاخره در مبحث سوم، آثار ضمان پزشک در جراحی زیبایی تقدیم شده است.

بخش اول

مفاهیم و تاریخچه